

განახლებული ეროვნული საბჭოს შექმნის მსჯელობა და ქართული ემიგრაცია (1951- 1955 წწ.)

შოთა ვადაჭკორია

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი

ATTEMPT TO RESTORE THE NATIONAL COUNCIL AND THE GEORGIAN EMIGRATION IN 1951- 1955

shota vadachkoria

Doctor of Historical Sciences

SUMMARY

1). In the early 1950s internal confrontation of Georgian political emigration reached the highest level. The Georgian immigration overwhelmed by personal ambitions failed to maintain the seeming unity. The attempts of the judicious new generation of Georgian emigration to unite around the government of Georgian political forces based on the old generation's 30-year experience of anti-Soviet struggle. This was supported by the American Committee; 2). The document "On the Tasks of the Former National Government" adopted at the meeting of Georgian political emigration (28 January, 1951) aimed to create a united Georgian center, regulate the relations between the government and National Council. The resolution adopted by the National Council at Paris Congress (4 November, 1952) on the expansion of the National Council envisaged unification of Georgian immigrant political groups and successful management of the Georgian affairs. The opponents of this idea played the role of a murderer in the restoration of Georgian state, and willfully or unwillingly served the interests of Soviet Russia; 3). The "Memorandum" published in journal "Kavkaz" by the 'Paris Center' (headed by: R. Gabashvili, I. Zurabishvili) featured discrediting the political forces supporting Georgian emigration government and national council throughout Europe. The resolution adopted by the National Council (20 October, 1951 attended by Georgian delegates from 40 countries) announced the activities of this group as an attempt to drop the Georgian political flag and to pursue interests of Soviet Russia.

* * * *

ქართული ემიგრაციის პოლიტიკური საქმიანობის ძირითადი მიმართულება, საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის იდეაზე იყო დაფუძნებული. ამ ფუნდამენტურ საკითხთან მიმართებაში, პოლიტიკური პარტიების ლიდერთა შეხედულებები და გეგმები ურთიერთგამომრიცხავ დებულებებს შეიცავდა. ემიგრაციის შიგნით არსებული დაპირისპირება, პრაგმატული გადაწყვეტილებების მიღების ხელშემშლელ ბარიერს ქმნიდა. არადა, თაობათა ცვ-

ლის შედეგად, ქართული ემიგრაციის პოლიტიკურ სივრცეში შექმნილი ვაკუმიდან გამოსვლის ერთადერთ საშუალებას, იმ ეტაპზე ერთიანი სამოქმედო გეგმის შემუშავება და ხელი- ხელჩაკიდებული ფორმით მოქმედება წარმოადგენდა. ამის აუცილებლობა, დასავლეთ ევროპის ლიდერების მხრიდან ქართული ემიგრაციის საქმიანობით დაინტერესებითაც იყო განპირობებული.

აღნიშნულის გათვალისწინებიდან და ევროპაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესებიდან გამომდინარე, „ყოფილი ეროვნული მთავრობის_ამოცანების შესახებ“ შედგენილ დოკუმენტში პრინციპულად იყო დასმული საკითხი: ა)სასიცოცხლო მნიშვნელობის პრობლემებთან მიმართებაში მიღწეული ყოფილიყო ქართული ემიგრაციის ერთიანობის შენარჩუნება; ბ) მოეხდინათ ერთიანი ავტორიტეტული მაკოორდინირებელი ორგანოს შექმნა და მემკვიდრეობით მიღებული ყველა საქმეების გაძღოლის მისადმი ჩაბარება; 3)ქართველ ემიგრანტებს შეხედულებისამებრ აერჩიათ ახალი ხელმძღვანელი ორგანო და მისი აღმასრულებელი კომიტეტი, რომელიც ემიგრაციის ახალი თაობის წარმომადგენლებით იქნებოდა ძირითადად დაკომპლექტებული; 4)ემიგრაციის გახანგრძლივების შემთხვევაში, ახლადშექმნილი ორგანოს საქმიანობა, თაობიდან- თაობას შეუფერხებლად უნდა გადაცემოდა.

დასახული მიზნის განხორციელების მცდელობას წარმოადგენდა ქართული ემიგრაციის სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ლიდერთა ინიციატივით 1951 წლის ივლის- აგვისტოში პარიზში მოწვეული თათბირი. (ესწრებოდნენ: პარიზის სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციიდან გრ.ურატაძე და კ.გვარჯალაძე; პარიზის გაერთიანებული სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციიდან ნ.ცინცაძე და რ.არსენიძე).

თათბირმა ორი საკითხი განიხილა: 1)შექმნილი ორგანიზაციის მიერ ეროვნულ- განმათავისუფლებელი მუშაობისთვის ძირითადი სახელმძღვანელო პრინციპები და 2)ეროვნული პოლიტიკური ცენტრის წესდების პროექტი. თათბირზე მიღწეული შეთანხმებით, ცენტრის დანიშნულება და მისი შემადგენლობა შემდეგი ფორმით განისაზღვრა: ა)ახლადშექმნილ ცენტრს, საზღვარგარეთ განეული საქმიანობის მთელი პასუხისმგებლობა თავის თავზე უნდა აეღო. მაქსიმალურად დაეცვა ერთობლივი მუშაობისა და მთლიანობის პრინციპი; ბ)ცენტრის შემადგენლობა პოლიტიკური პარტიებისა და დაჯგუფებების წარმო-

მადგენლების ბაზაზე უნდა დაკომპლექტებულიყო. მისი შეესება იმ ცალკეული პიროვნებებით მომხდარიყო, რომელთა საქმიანობა ცენტრისთვის სასარგებლო იქნებოდა. (სცსია. ფ. 2117. აღნ. 1. საქ. 412. ფურც. 7) ასეთი გადანყვეტილებების მიუხედავად, ქართული ემიგრაციის სოციალ- დემოკრატიული პარტიის პოლიტიკურ ძალთა გაერთიანება შეუძლებელი გახდა. ამის ძირითადი მიზეზი პარტიის ლიდერთა განსაკუთრებული ამბიციია იყო. ეს მოურჩენელი „სენი“, ქართული ემიგრაციის ყველა პოლიტიკურ მიმდინარეობას ახასიათებდა. ამ ფაქტთან დაკავშირებით ყურნ. „მებრძოლი საქართველოში“ დაბეჭდილ სტატიაში – „ჩვენი გათიშულობის მიზეზი“ – გ.წერეთელი გულისტკივილით წერდა: „რა დასამალია, რომ უთანხმოება არა პრინციპულ- იდეოლოგიური ხასიათისა იყო, არამედ პირადული, ზოგიერთ მოხუც პოლიტიკურ მოღვაწეთა პირადი შუღლით გამოწვეული. კერძო ანგარიშები, პირადი ამბიციები და ურთიერთშორის კინკლაობა პირველობისათვის – ეს ჩვენი ისტორიული მტერი მოგვდევს აქ ემიგრაციაში და მოსვენებას არ გვაძლევს... თუ ვინმეს გულწრფელად გაერთიანება უნდა და... დაბრმავებული არ არის პირადი ამბიციებით, ეს გაერთიანება მხოლოდ... ეროვნული მთავრობის ირგვლივ შეიძლება და არა უმისოდ...“ (ყურნ. „მებრძოლი საქართველო“ 1953. № 3 გვ. 12)

XX 50- იან წლებში საერთაშორისო არენაზე მიმდინარე ანტისაბჭოურ საქმიანობაში აქტიურად და წარმატებულად ჩართვის ერთ- ერთ განმაპირობებელ ფაქტორს, ქართული ემიგრაციის ერთიანი სამოქმედო პროგრამით გამოსვლა წარმოადგენდა. თუკი ამას ვერ შეძლებდნენ, ევროპის სახელმწიფოს ლიდერების წინაშე, უფროსი თაობის 30 წლიანი თავდადებული ანტისაბჭოური საქმიანობის განულებას მოახდენდნენ. ეს საპასუხისმგებლო მისია, ემიგრაციის ახალი თაობის უმეტესობას კარგად ჰქონდა გაცნობიერებული და უფროსი თაობის შემორჩენილ გამობრძმედილ პოლიტიკურ მოღვაწეებთან ერთად, ემიგრაციის პოლიტიკური ძალების კონსოლიდაციისათვის თავგამოდებით იბრძოდნენ.

ამ მიმართულებით მათი მხრიდან გადადგმულ პირველ ქმედით ნაბიჯს, 1951 წლის 28 იანვარს ქ. პარიზში მოწვეული ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის საზოგადო კრება წარმოადგენდა. მისი მონაწილენი, მთავრობისა და ეროვნული საბჭოს ურთიერთობის შესაბამისი წესდებით დარეგულირების აუცილებლობის საკითხს აყენებდნენ. კრების მონაწილეებზე განსაკუთრებული ზემოქმედება ე.გეგეჭკორის გამოსვლამ მოახდინა. იგი რ.გაბაშვილის ჯგუფის წევრებს შეახსენებდა: „მოხუცებულობა გვაძლევს ჩვენ ორ პრივილეგიას: ერთი გამოცდილებას და მეორე ჩვენ კარიერას არ ვეძებთ. უკვე ახალგაზრდობაში ჩვენმა კარიერამ მიაღწია თავის

აპოგეას. ამიტომ ჩვენი თქმა თქვენდამი მხოლოდ სიმართლის ბეჭედს ატარებს. როდესაც საკითხი ჩვენი ფიზიკური გადარჩენისა სდგას, თქვენ აწარმოებთ ბრძოლას ნოე ყორდანისა წინააღმდეგ და განგებ ივინყებთ სტალინს. ეს არის პოლიტიკა არა ეროვნული, არამედ პირადი გრძნობებისა და ყველაზე უმცირესი პოლიტიკა... თუ თქვენი საქციელი კარგ მოქმედებად მიგაჩნიათ, დიდი მოთხოვნილების ხალხი არ ყოფილხართ... ემიგრაციის საღმრთო ვალია ყავდეს პოლიტიკური ცენტრი, რომ მთავრობის მოვალეობას ხელი შეუწყოს.“

ზემოაღნიშნულ საკითხთან მიმართებაში გამართული დისკუსიის მონაწილეთა (აკ.ჩხეკელი, პ.სარჯველაძე, გრ.ურატაძე, მ.გობეჩია, რ.არსენიძე, ე.გეგეჭკორი, ნ.ურუშაძე, კ.გვარჯალაძე, ვ.ასათიანი, ს.სალირაშვილი, ნ.ცინცაძე) შეხედულებების მაქსიმალურად გათვალისწინებით, იმავე კრების მიერ მიღებულ დადგენილებაში ვკითხულობთ: „1) შექმნილი იქნას ერთი ქართული ცენტრი, რომელშიდაც წარმოდგენილი იქნებოდნენ მთელი ქართული პოლიტიკური ძალები (ეს ცენტრი ითანამშრომლებს უცხოეთში მყოფ ეროვნულ ქართულ მთავრობასთან); 2) კრება არ სცნობს 1949 წლის 7 ნოემბერს ქართველების ერთი ნაწილის მიერ შედგენილ ეგრეთ წოდებულ „პოლიტიკურ ცენტრს უცხოეთში“ და მის არსებობას ეროვნული ინტერესებისათვის მავნედ აღიარებს; 3) კრებას სასარგებლოდ მიაჩნია არჩეული იქნას კომისია, რომელიც იბრუნებს ერთი ქართული ცენტრის შესაქმნელად.“

ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ბაზაზე ახალი ორგანოს შექმნის აუცილებლობის დასმას, დადებითად შეხვდა საქართველოს ემიგრაციული მთავრობის წარმომადგენელები. ამის დადასტურებას, ქართველ ემიგრანტთა ეროვნული საბჭოს პარიზის ყრილობაზე (1952 წლის 4 ნოემბერი), საქართველოს მთავრობის მხრიდან გაკეთებული ოფიციალური განცხადება წარმოადგენს. ეს დოკუმენტი, ფორუმის მონაწილეებს ემიგრაციის პოლიტიკური ძალების გაერთიანების აუცილებლობას ერთხელ კიდევ შეახსენებდა. ამასთან დაკავშირებით, იმავე დოკუმენტში ვკითხულობთ: „ჩვენ სიამოვნებით ვეგებებით საერთო ორგანოს დაარსებას უცხოეთში და ვიმედოვნებთ, რომ იგი თავის ირგვლივ შემოიკრებს მთელს პოლიტიკურ ცოცხალ ემიგრაციას და იმათაც, ვინც დღეს აქ არ არის წარმოდგენილი, მალე თქვენს წინაშე ვიხილავთ. დღევანდელი თქვენი მრავალრიცხოვანი და მრავალფეროვანი ყრილობა თავდება იმის, რომ ამიერიდან ქართველი ემიგრაციის ფართო წრეები, რომელთა გაერთიანებას ჩვენ მუდამ ვცდილობთ, ერთსულოვნად იმუშავებენ საქართველოს განთავისუფლების საქმეზე.“ (სცსია. ფ. 1861. აღნ. 3. საქ. 398. ფურც. 6)

იმავე სხდომაზე მიღებული წესდების მიხედვით,

ახლად არჩეული ორგანოს – „ეროვნული საბჭოს,“ ძირითადი ფუნქცია შემდეგი ფორმით განისაზღვრება: ა) ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის გაერთიანება და მეთაურობა; ბ) საქართველოში ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის აღორძინებისადმი ხელშეწყობა-დახმარება; გ) გაფართოებული „ეროვნული საბჭოს“ შემადგენლობაში მყოფი ახალი და უფროსი თაობის ერთობლივი მუშაობით, საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენამდე ეროვნული დროშის ღირსეულად ტარებას უზრუნველყოფა.

დასახული მიზნის მისაღწევად, ხელმძღვანელობის ისეთი ფორმა უნდა შეემუშავებინათ, რომ ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის „რელსებიდან“ არ ამოვარდნილიყო. ამ ურთულესი ამოცანის გადაწყვეტა და არსებული სიძნელეებისადმი თავის გართმევა, მხოლოდ სახელმწიფოებრივად მოაზროვნე და პირადი ამბიციებით განტვირთულ ადამიანებს შეეძლო. ქართული ემიგრაციის ახალ თაობას, კონსტანტინე კანდელაკი ამ პოზიციიდან იმ სიზნელების შეახსენებდა, რომელიც საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ემიგრაციული მთავრობის წინაშე აღიმართა და დასახული მიზნის ბოლომდე მიყვანის ხელშემსლელი ფაქტორი გახდა. მისი სამართლიანი მტკიცებით: 1) საქართველოს სუვერენიტეტის აღსადგენად ემიგრაციული მთავრობის წარმატებული საქმიანობის გარკვეული ფორმით შეფერხება, თაობათა ფიზიკურად ცვლამ განაპირობა. უმძიმეს პირობებშია ცი, მთავრობის არცერთი წევრი არ გაქცევია დაკისრებულ საპასუხისმგებლო მოვალეობას და მთელი შეგნებული ცხოვრება, საქართველოს განთავისუფლებისთვის ბრძოლას შესწირა; 2) მათი მხრიდან ჩაფიქრებული საქმისადმი მაღალ დონეზე გაძლოლა, ნივთიერი და ფიზიკური მდგომარეობით შექმნილი ვაკუუმის გამო გახდა შეუძლებელი; 3) ნ. ყორდანიას გარდაცვალების შემდეგ, დამფუძნებელი კრების მანდატით აღჭურვილი ეროვნული მთავრობა ფაქტიურად აღარ არსებობდა. დარჩენილი მისი სამ წევრი გამოდიოდა არა როგორც ეროვნული მთავრობა, არამედ, როგორც ეროვნული მთავრობის წარმომადგენლები; 4) ე.გეგეჭკორის გარდაცვალებით მდგომარეობის უკიდურესად გაუარესებამ, ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ერთ მუშტად შეკვრა და კონსესუსზე დაფუძნებული სამოქმედო გეგმის შემუშავება აუცილებელი გახდა.

ასეთ უმძიმეს ფონზე, საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული პარტიის პარიზის ორგანიზაციის მიერ შესაბამისი დეკლარაციის მიღება (1954 წელი) და ოფიციალურად გამოქვეყნება დროული იყო. ეს დოკუმენტი პრინციპულად აყენებდა საკითხს: 1) დაუყოვნებლივ დაწყებულიყო ემიგრაციაში მყოფი ყველა ქართული პოლიტიკური პარტიებისა და კავკასიის ერების ლიდერებთან მოლაპარაკება; 2) საბჭოთა

რუსეთისადმი დაპირისპირებლად შექმნილიყო საერთო ფრონტი; 3) შესაბამისი საფეხური მომზადებულიყო დაჩაგრული ერების ეროვნული სახელმწიფოებრიობის აღდგენისათვის ბრძოლის გასაძლიერებლად.

პრობლემის ასეთი ფორმით იმ ეტაპზე დასმა, საერთაშორისო პოლიტიკური სიტუაციის ცვალებადობას ეფუძნებოდა და მისი გამოყენება მაქსიმალურად უნდა მომხდარიყო. მხედველობაში მაქვს საბჭოთა რუსეთისადმი ევროპის ქვეყნების დამოკიდებულების საფეხურებრივად ცვლის პროცესი. ამ საქმეში განსაკუთრებულ როლს „აღმოსავლეთ ცენტრალური ევროპის სექცია ევროპული მოძრაობისა“ ასრულებდა. მის შემადგენლობაში ცხრა სახელმწიფოს (ჩეხოსლოვაკია, პოლონეთი, უნგრეთი, იუგოსლავია, ბულგარეთი, რუმინეთი, ლატვია, ესტონეთი) დევნილი სახელისუფლებო წარმომადგენლები იყო გაერთიანებული. ამ ორგანიზაციის მოქმედების არეალი პოლონეთსა და ბალტიის სახელმწიფოთა აღმოსავლეთის საზღვრებთან მთავრდებოდა. მის ძირითად ამოცანას წარმოადგენდა: 1) აღმოსავლეთ ევროპის აღმშენებლობითი საქმიანობისა და ეკონომიკური აღორძინებისათვის ისეთი საფუძველი მოემზადებინა, რომელიც ზემოაღნიშნული ქვეყნების განთავისუფლების შემდეგ, მათი აღორძინების ხელშემწყობი გახდებოდა; 2) ამ ქვეყნების განთავისუფლების სასარგებლოდ, დასავლეთ ევროპაში პოლიტიკური პროპაგანდა გაძლიერებინათ; 3) სტრასბურგში შეკრებილი „ევროპის სათათბიროს“ მიერ დაარსებულ „სპეციალურ კომიტეტს“, ზემოთ ჩამოთვლილი ქვეყნების ინტერესებიდან გამომდინარე, მეტი ყურადღება გამოეჩინა. ეს კომიტეტი „ევროპის სათათბიროს“ წევრებისგან, ევროპის პარლამენტარებისგან შედგებოდა და მის ძირითად ამოცანას იმ ეტაპზე სრულიად ევროპის მთლიანობის აღდგენა წარმოადგენდა.

იმ შემთხვევაში თუკი ქართული ემიგრაციის ლიდერები აღნიშნულ „სპეციალურ კომიტეტთან“ რეალური თანამშრომლობის საფეხურს შექმნიდა, მისი მეშვეობით, „ლტოლვითა ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის კომისიასთან“ ურთიერთობის შესაძლებლობა მიეცემოდა. ამ მიმართულებით ქმედითი ნაბიჯის გადადგმა იმითაც იყო აუცილებელი, რომ ამ კომისიის საქმიანობის არეალში, საბჭოთა რუსეთის მიერ დამონებული ერებიდან უკრაინელები, ბელორუსები და ქართველები ვერ მოხვდნენ. არსებული ხარვეზის გამოსწორებისა და ევროპის ლიდერი სახელმწიფოების ყურადღების ეპიცენტრში მოქცევის მიზნით, უკრაინის, ბელორუსიისა და ქართველების ემიგრაციების ლიდერებმა, „ლტოლვითა ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის კომისიის“ მიერ ლონდონში მოწვეული კონფერენციის (1950 წ. 21-24 იანვარი) მაქსიმალურად გამოყენებას შეეცად-

ნენ. მხედველობასი მაქვს მატი მხრიდან, კონფერენციის მიმდინარეობის პარალელურ რეჟიმში, დაჩაგრული ერების ახალი კომიტეტის შექმნის ფაქტი და კონფერენციისადმი შესაბამისი რეზოლუციით თავიანთი დამოკიდებულების საჯაროდ გაახმოვანება.

დოკუმენტური მასალით დასტურდება რომ ქართული ემიგრაციის წარმომადგენლებმა საქართველოს საკითხით, ევროპის სათათბიროს ანუ საბჭოს დაინტერესება სცადეს. ამის შესახებ საინტერესო ინფორმაციას შეიცავს სანდროს მიერ თომასადმი 1955 წლის 13 მაისით დათარიღებული წერილი. ამ დოკუმენტიდან ირკვევა: 1)სტამბოლში მიმდინარე ევროპის საბჭოს კომისიის სესიის სხდომაზე მიწვეული „ლტოლვილთა დამხმარე კომიტეტის“ მუშაობაში სატელიტი ქვეყნების (პოლონეთი, ჩეხეთი, უნგრეთი, რუმინეთი, იუგოსლავია, ბელგია, ალბანეთი) წარმომადგენლებთან ერთად, ქართველებიც იღებდა მონაწილეობას. კომისიის თავმჯდომარის კარლ ვისტრადის რეკომენდაციით, ქართულმა მხარემ სხდომის მონაწილეებს საქართველოს ოკუპაციისა და საერთაშორისო სამართლებრივი მდგომარეობის უმნიშვნელოვანესი საკითხები გააცნო; 2)იმავე სხდომაზე, ქართული ემიგრაციის წარმომადგენელმა, დასაბუთებული ფორმით საქართველოსთვის სატელიტი ქვეყნების სტატუსის მინიჭების საკითხი დააყენა; 3)კარლ ვისტრადიმ ქართველებს, საქართველოს საკითხის კომისიის სხდომაზე განხილვის და ევროსაბჭოსადმი მოხსენების სახით წარდგენის პირობა მისცა. აღნიშნული ფაქტებიდან გამომდინარე, წერილის ავტორი, საქართველოს მთავრობის წარმომადგენელს შეახსენებდა: ა)სტრასბურგში საქართველოს საკითხი ოფიციალურ დონეზე დაეყენებინა; ბ)მაქსიმალურად ცდილიყო „ევროსაბჭოს“, საქართველოს წარმომადგენლებთან ისეთივე ურთიერთობა ჰქონოდა, როგორც სატელიტი ქვეყნების ეროვნულ ცენტრებთან; 4)დასახული მიზნის მიღწევის შემთხვევაში, სრული შესაძლებლობა შეიქმნებოდა, რომ სატელიტი ქვეყნების მატერიალური დახმარების ნუსხაში „ევროსაბჭოს“, საქართველოც შეეყვანა. ამ მიმართულებით განეული წარმატებული მუშაობის შესახება საუბარი იმავე სანდროს მიერ კ.კანდელაკისადმი 1955 წლის 29 მაისს გაგზავნილ წერილში. მასში ხაზგასმითაა მითითებული ევროსაბჭოს კომისიასთან ურთიერთობის საფეხურებრივად გაუმჯობესების შესახებ. „ევროსაბჭოს საგანგებო კომისიასთან პირდაპირი კავშირი ავანყვეთ, უკეთ რომ ვთქვათ, მის სამდივნოსთან... ჩვენმა კომიტეტმა დაადგინა მიმართოს კომისიას, რათა საქართველოს წარმომადგენლობა დაშვებული და ცნობილი იქნეს სატელიტებთან თანაბრად. შესაფერისი მემორანდუმი ამის შესახებ გაიგზავნება ამ დღეებში... აქვე გიგზავნი ზოგიერთ დოკუმენტებს, რომელიც მივიღეთ კომისიის სამდივნოდან.“

შესაბამისი დოკუმენტების მიუკვლელობიდან გამომდინარე, შეუძლებელი ხდება დადგინდეს, გაგზავნილი იქნა თუ არა დანიშნულებისამებრ ზემოაღნიშნული მემორანდუმი და იმავე კომისიის წევრების მხრიდან რა რეაგირება გაკეთდა. ერთი რამ დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ ქართული ემიგრაციის სამთავრობო წარმომადგენლები მაქსიმალურად ცდილობდნენ, ევროსაბჭოსგან საქართველოს სატელიტი ქვეყნის სტატუსი მიეღო. ამის დასადასტურებლად კ.კანდელაკის მიერ ნ.ცინცაძისადმი გაგზავნილი წერილი (1955 წლის 1 ივნისი) გამოდგება. ამ საკითხს ეხება საფრანგეთში მყოფი ქართველ მხედართა კავშირის სახელით ალ.კინწურასვილის მიერ კ.გვარჯალაძისადმი გაგზავნილი წერილიც (1955 წლის 4 ივნისი). ამ დოკუმენტში გარკვევითაა მითითებული, რომ ევროსაბჭოში ქართველთა საგანგებო დელეგაცია უნდა ყოფილიყო დანიშნული, რომლის ხელმძღვანელი პროფ. მიხეილ მუსხელიშვილი იქნებოდა. „მისი აზრით, და მე ამ აზრს სავსებით ვიზიარებ- წერს ალ.კინწურაშვილი- ეს დელეგაცია უნდა შედგებოდეს ქართველ ემიგრაციაში მყოფი ყველა პოლიტიკური ელემენტებისგან. ამისდა მიხედვით ჩვენ შევადგინეთ ამ დელეგაციის მანდატის პროექტი, რომელსაც გიგზავნი ამ წერილთან ერთად. როდესაც ეს დელეგაცია იქნება შემდგარი, ის დასწერს მემორანდუმს ჩვენი საერთაშორისო უფლებების შესახებ და ინახულებს ყველა უცხოელ პოლიტიკურ მოღვაწეებს, რომელთაც შეუძლიათ ამ საქმეში დაგვეხმარონ.“ (სცსია. ფ. 1861. აღნ. 3. საქ. 415. ფურც. 15- 16) იმავე კ.კანდელაკის მიერ სანდროსადმი გაგზავნილ საპასუხო წერილში (1955 წლის 18 მაისი), სტრასბურგში ჩასვლა და კომისიის წევრებთან შეხვედრა აუცილებლობადაა მიჩნეული. იქვე ისიცაა აღნიშნული, რომ ამ საპასუხისმგებლო და ფრიად საჭირო მისიის შესრულება, ფინანსების უქონლობის გამო შეუძლებელი ხდებოდა. იმ დოკუმენტური მასალების მიხედვით, რომელიც ჩემს მიერ იქნა მოპოვებული, ქართული სამთავრობო ემიგრაცია უმძიმეს ეკონომიკურ პირობებში იმყოფებოდა და მათ მიერ განხორციელებული ნებისმიერი სამუშაო ენთუზიაზმზე იყო დაფუძნებული. მიუხედავად ამისა, ქართული ემიგრაციის ლიდერები ძალასა და ენერჯიას არ ზოგავდა, საერთაშორისო ორგანიზაციების ყურადღების ეპიცენტრში რომ მოხვედრილიყვნენ. მდგომარეობას ევროპის ქვეყნების მიერ შექმნილი ორგანიზაციების მუშაობის თავისებურებები ართულებდა. აქედან გამომდინარე, მათი მხრიდან რაიმე განსაკუთრებული დახმარების რეალური იმედი იმ ეტაპზე არ ჩანდა.

ამრიგად, 1)XX საუკუნის 50- იანი წლების დასაწყისში, ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის შიდა და პირისპირებამ უმაღლეს საფეხურს მიაღწია. პირადი ამბიციებით გადატვირთულმა ქართულმა ემიგრაციამ, გარეგნულად მოჩვენებითი ერთიანობის შენარ-

ჩუნებაც კი ვერ შეძლო.

ქართული ემიგრაციის საღად მოაზროვნე ახალი თაობის წარმომადგენლების მხრიდან ქართული პოლიტიკური ძალების მთავრობის გარშემო გაერთიანების მცდელობა, უფროსი თაობის ანტისაბჭოური ბრძოლის 30 წლიან გამოცდილებას ეფუძნებოდა. ამ შემართებას, ამერიკული კომიტეტის თანადგომა განაპირობებდა.

2) ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის კრებაზე (1951 წლის 28 იანვარი) „ყოფილი ეროვნული მთავრობის ამოცანების შესახებ“ მიღებული დოკუმენტი, ერთიანი ქართული ცენტრის შექმნას, მთავრობისა და ეროვნული საბჭოს ურთიერთობის დარეგულირებას ისახავდა მიზნად. ეროვნული საბჭოს პარიზის ყრილობაზე (1952 წლის 4 ნოემბერი) მიღებული დადგენილება – ეროვნული საბჭოს გაფართოების შესახებ, ქართული ემიგრაციული პოლიტიკური ჯგუფების გაერთიანებას და ქართული საქმის წარმატებულად გაძღოლას ითვალისწინებდა. ამ იდეის მოწინააღმდეგე ძალებმა, საქართველოს სახელმწიფოს აღდგე-

ნის მკვლელის ფუნქცია შეასრულეს და ნებისმიერ შემთხვევაში, საბჭოთა რუსეთის ინტერესების მოემსახურენ.

3) „პარიზის ცენტრის“ ჯგუფის (ხელმძღვანელები: რ. გაბაშვილი, ივ. ზურაბიშვილი) მიერ ჟურნ „კავკაზში“ დაბეჭდილი „მემორანდუმი“, ქართული ემიგრაციის სამთავრობო და ეროვნული საბჭოს მხარდამჭერი პოლიტიკური ძალების ევროპის მასშტაბით დისკრედიტაციას ითვალისწინებდა. ეროვნული საბჭოს ყრილობის (1951 წლის 20 ოქტომბერი. 40 ქვეყნიდან ესწრებოდა ქართველი დელეგატები) მიერ მიღებული დადგენილებით, ამ ჯგუფის საქმიანობა, ქართველთა პოლიტიკური დროშის დაცემის და საბჭოთა რუსეთის ინტერესების გატარების მცდელობად გამოცხადდა. ქართული ემიგრაციის სამთავრობო ნაწილის ძალისხმევა, „ევროსაბჭოს“ ყურადღების ცენტრში მოქცეულიყო და სატელიტი ქვეყნის სტატუსი მიეღო, უშედეგო აღმოჩნდა. ქართული მხარე, ევროპის მხრიდან ისევ ზურგშექცევას და დაუხმარებლობას განიცდიდა.